

Dominik Gutowski

Uniwersytet Rzeszowski
ORCID: 0000-0001-6032-2667

**DOPUSZCZALNOŚĆ WYDANIA NAKAZU ZAPŁATY
W POSTĘPOWANIU NAKAZOWYM NA PODSTAWIE
DOKUMENTÓW PRYWATNYCH MAJĄCYCH MOC
DOWODOWĄ DOKUMENTÓW URZĘDOWYCH
Z PERSPEKTYWY NOWELIZACJI K.P.C. Z 2019 R.**

Wprowadzenie

Problem dopuszczalności wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie dokumentów prywatnych mających moc dowodową dokumentów urzędowych stanowi jedno z głównych źródeł rozbieżności orzeczniczej. W materii tej można wyróżnić dwa przeciwstawne stanowiska. Zgodnie z pierwszym dopuszczalne jest wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie dokumentów prywatnych mających moc dowodową dokumentów urzędowych poprzez zastosowanie rozszerzającej wykładni art. 485 § 1 pkt 1 k.p.c.¹ Drugie stanowisko nie dopuszcza natomiast takiej ewentualności, a to ze względu na ścisłą wykładnię powyższego przepisu. Rozbieżności te wynikają z kilku odrębnych kwestii.

Pierwszą z nich stanowi utrwalony w polskim postępowaniu cywilnym dychotomiczny podział dokumentów na urzędowe (art. 244 k.p.c.) oraz prywatne (art. 245 k.p.c.) przy jednoczesnym wprowadzeniu przez ustawodawcę do obrotu prawnego różnorodnych dokumentów prywatnych, którym przepisy szczególne nadają moc dowodową dokumentów urzędowych.

Kolejną kwestią była dotychczasowa konstrukcja podstawy normatywnej sposobu udowodnienia okoliczności faktycznych uzasadniających żądanie pozwu w postępowaniu nakazowym. Wyodrębnienie w art. 485 § 3 k.p.c. (uchylonym przez wejście w życie 7 listopada 2019 r. nowelizacji k.p.c.²) dokumentu prywat-

¹ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. 2020, poz. 1575), dalej: k.p.c.

² Ustawa z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (tDz.U. 2019, poz. 1469).

nego mającego moc dokumentu urzędowego w postaci wyciągu z ksiąg rachunkowych banków sugerowało bowiem zawężającą wykładnię art. 485 § 1 pkt 1 k.p.c. Z drugiej strony jednak *de lege lata* wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie dokumentu prywatnego o mocy dowodowej dokumentów urzędowych było możliwe. Uchylenie przez ustawodawcę powyższego przepisu powoduje konieczność ponownego poddania analizie tego zagadnienia.

W kontekście przedmiotowego problem istotne jest również to, iż wraz z uchyleniem przez ustawodawcę art. 485 § 3 k.p.c. odpadła podstawa analogicznego stosowania przepisów dotyczących wydania nakazu na podstawie wyciągów z ksiąg bankowych do roszczeń dochodzonych w oparciu o wyciągi z ksiąg rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych, o których mowa w art. 194 ustawy o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi³. Rozwiązanie takie bowiem w poprzednim stanie prawnym dopuszczone zostało przez Sąd Najwyższy⁴, co szczegółowiej zostanie przedstawione w dalszej części niniejszego opracowania.

Pojęcie dokumentu

Polski ustawodawca nie przewidział w ustawie procesowej definicji samego dokumentu, zatem jego cechy konstytutywne musiała określić judykatura oraz literatura przedmiotu. Zważywszy bowiem, że k.p.c. nie zawiera własnej definicji w tym zakresie, procesowe ujęcie dokumentu należy uznać za tożsame z ujęciem przewidzianym w prawie materialnym. Dokumentem w rozumieniu przepisów k.p.c. jest zatem każda myśl ludzka zawarta w nośniku, który umożliwia zapoznanie się z jej treścią (art. 77³ k.c.). Dokument ponadto powinien zostać sporządzony w sposób trwały, nadający się do zwielokrotnienia, do włączenia lub załączenia do akt sądowych i przez to do przeprowadzenia z niego dowodu⁵.

Na gruncie art. 77³ k.c. podpis i wynikająca z niego identyfikacja wystawcy dokumentu nie jest koniecznym elementem dokumentu. Biorąc jednak pod uwagę dychotomiczny podział dokumentów w k.p.c., należy przyjąć, że podpis ten jest konieczny, aby można było mówić o dokumencie zarówno urzędowym, jak i prywatnym⁶. O trafności tego stanowiska w odniesieniu do dokumentów urzędowych

---

³ Ustawa z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi (Dz.U. 2020, poz. 95).

⁴ Uchwała SN z dnia 7 października 2009 r., sygn. III CZP 65/09, Legalis nr 172288, z gloszą aprobującą D. Kotłowskiego, O. Piaskowskiej, K. Sadowskiego, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 21.

⁵ K. Knoppek, komentarz do art. 245 k.p.c. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. I: *Artykuły 1–366*, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2013, Lex Nb. 1.

⁶ Zob. w szczególności: K. Knoppek, *Dokument w procesie cywilnym*, Poznań 1993 s. 37–38; M. Manowska, *Dokument jako środek dowodowy w postępowaniu nakazowym*, „Prawo Spółek” 1999, nr 4, s. 27.

świadczy fakt, iż podpis wystawcy jest jednym z koniecznych elementów wynikających z przepisów szczególnych dotyczących konkretnych dokumentów, a zatem podpis należy do przepisanej formy tych dokumentów. Obecnie nie istnieje w polskim systemie prawnym taki dokument urzędowy, co do którego przepisy o jego formie nie wymagałyby złożenia pod nim podpisu przez wystawcę lub upoważnioną do tego osobę⁷. Jeżeli chodzi natomiast o dokumenty prywatne w rozumieniu art. 245 k.p.c., *ex definitione* winny one zawierać podpis wystawcy. Zgodnie bowiem z treścią powyższego przepisu dokument prywatny stanowi dowód tego, że osoba, która go podpisała, złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie. Treść tego przepisu oraz funkcje spełniane przez podpis na dokumencie uzasadniają pogląd, że dokument prywatny nie może istnieć bez podpisu⁸.

Rodzaje dokumentów

Dokumentem urzędowym, o którym mowa w art. 244 k.p.c., jest dokument sporządzony w przepisanej formie (określonej przez przepisy szczególne) przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania (tj. dziedziny administracji publicznej) lub przez podmioty inne niż wymienione powyżej w zakresie zleconych im przez ustawę zadań z dziedziny administracji publicznej.

Przepisana forma dokumentu określona jest przez przepisy szczególne wskazujące na wymagany substrat materialny, wystawcę oraz formę danego dokumentu. Jest to pierwsza cecha odróżniająca dokument urzędowy od dokumentów prywatnych, o których mowa w art. 244 k.p.c., albowiem mogą one obrać jakąkolwiek formę mieszczącą się oczywiście we wskazanej już powyżej definicji samego dokumentu.

Dokument urzędowy nadto musi być sporządzony, jak zostało zasygnalizowane, przez powołane do tego organy władzy publicznej i inne organy państwowe w zakresie ich działania lub inne podmioty w zakresie zleconych im przez ustawę zadań z dziedziny administracji publicznej. Przez organy władzy publicznej należy rozumieć przede wszystkim wszelkie organy administracji rządowej i samorządu terytorialnego.

Jedną z najistotniejszych cech, jakie ustawodawca przypisuje dokumentom odpowiadającym warunkom określonym w art. 244 k.p.c., jest domniemanie prawdziwości oraz wiarygodności. Domniemanie wiarygodności określone w powyższym przepisie wynika z faktu, iż z woli ustawodawcy dokumenty urzędowe stanowią dowód tego, co zostało w nich urzędowo zaświadczone. Korzystają one zatem z domniemania prawdziwości zawartych w nich oświadczeń oraz treści.

---

⁷ K. Knoppek, komentarz do art. 245 k.p.c.

⁸ Tak: wyrok SN z dnia 2 kwietnia 2008 r., sygn. III CSK 299/07, Legalis nr 127051.

Dokumenty urzędowe korzystają też z domniemania prawdziwości (autentyczności), które oznacza, że z samego faktu przedłożenia dokumentu należy wywieść wniosek o jego pochodzeniu od osoby, która na dokumencie figuruje jako jego wystawca. Do czasu obalenia któregokolwiek z tym domniemań w drodze skutecznie przeprowadzonego przeciwdowodu sąd musi uznać, że dokument urzędowy pochodzi od wystawcy, a zawarte w nim oświadczenia są zgodne z prawdą⁹.

Dokumentem prywatnym, o którym mowa w art. 245 k.p.c., jest natomiast każdy dokument niebędący dokumentem urzędowym, który wpisuje się w przytoczoną powyżej definicję dokumentu jako takiego z tym jednak zastrzeżeniem, że nie może on istnieć bez podpisu¹⁰.

Co do zasady sama treść oraz forma dokumentów prywatnych nie jest przez przepisy k.p.c. określona. Istnieje jednak kategoria dokumentów, których treść określona jest przez przepisy szczególne. Na przykład art. 106e ustawy o podatku od towarów i usług¹¹ określa szczegółowe wymagania, jakie musi spełniać dokument prywatny, jakim jest faktura VAT.

Kwestia domniemań, która została już poruszona w kontekście dokumentów urzędowych, również wobec dokumentów prywatnych przedstawia się inaczej. Dokumenty te, podobnie jak dokumenty urzędowe, korzystają z domniemania prawdziwości. Domniemywa się zatem do momentu przeprowadzania skutecznego przeciwdowodu, że dokument pochodzi od jego wystawcy, przez co przyjmować należy jego autentyczność. Nie korzystają one jednak z domniemania wiarygodności. Dokumenty prywatne zostały jednak wyposażone w domniemanie, że osoba, która dokument podpisała, złożyła zawarte w nim oświadczenie. Oznacza to, że z faktu przedłożenia dokumentu należy wyprowadzić wniosek o autentyczności pochodzenia zawartego w nim oświadczenia od wystawcy, który dokument własnoręcznie podpisał.

W uzupełnieniu do dychotomicznego podziału dokumentów należy dodać, że przepisy szczególne wprowadzają do systemu prawnego rozwiązania, które skutkują zwiększeniem mocy dowodowej dokumentów prywatnych, obdarzając niektóre z nich mocą dokumentów urzędowych. Powyższy zabieg legislacyjny istotnie zmienia charakter takiego dokumentu, bowiem w kwestiach dowodowych pomimo prywatnego charakteru dokument taki wyposażony jest dodatkowo w domniemanie charakterystyczne dla dokumentów urzędowych, tj. domniemanie wiarygodności. Jako przykład można przytoczyć m.in. czynności notarialne dokonane przez notariusza zgodnie z prawem, o których mowa w art. 2 § 2 Prawa o notariacie¹². W powyższym przepisie ustawodawca obdarzył te

---

⁹ R. Schmidt, *Dokument prywatny mający moc dokumentu urzędowego jako podstawa wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym – cz. I*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 8, s. 443.

¹⁰ Zob. wyrok SN z dnia 2 kwietnia 2008 r., sygn. III CSK 299/07, Lex nr 393875.

¹¹ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz.U. 2020, poz. 106).

¹² Ustawa z dnia 14 lutego 1991 r. – Prawo o notariacie (Dz.U. 2020, poz. 1192).

czynności mocą dowodową dokumentów urzędowych. Rozwiązanie takie zostało także zastosowane wobec wyciągów z ksiąg rachunkowych banków poprzez art. 95 ust. 1 Prawa bankowego¹³, zgodnie z którym księgi rachunkowe banków i sporządzone na ich podstawie wyciągi oraz inne oświadczenia podpisane przez osoby upoważnione do składania oświadczeń w zakresie praw i obowiązków majątkowych banków i opatrzone pieczęcią banku, jak również sporządzone w ten sposób pokwitowania odbioru należności mają moc prawną dokumentów urzędowych. Księgi rachunkowe banków były zresztą do 7 listopada 2019 r. jedną z podstaw wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym określonej w art. 485 § 3 k.p.c. Ustawodawca w sposób analogiczny potraktował wyciągi z ksiąg rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych, nadając im w art. 194 ust. 1 ustawy o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi moc dokumentów urzędowych.

Pomimo szczególnych walorów dowodowych powyższych dokumentów nie można zapominać o tym, iż są to cały czas dokumenty prywatne, mają bowiem one tylko jedną z cech dokumentu urzędowego, tj. szczególną moc dowodową. Nie pochodzą jednak od organu państwa ani nie dotyczą działalności z dziedziny administracji publicznej¹⁴. Można mieć zatem wątpliwości co do tego, czy dokumenty te mieszczą się w katalogu podstaw wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Podstawy wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym

Sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dołączonym do pozwu dokumentem urzędowym, zaakceptowanym przez dłużnika rachunkiem lub wezwaniem dłużnika do zapłaty i pisemnym oświadczeniem dłużnika o uznaniu długu (art. 485 § 1 k.p.c.). Sąd wydaje również nakaz zapłaty przeciwko zobowiązanemu z weksla lub czeku należycie wypełnionego, których prawdziwość i treść nie nasuwają wątpliwości (art. 485 § 2 k.p.c.). Wreszcie, sąd wydaje nakaz zapłaty na podstawie dołączonej do pozwu umowy, dowodu spełnienia wzajemnego świadczenia niepieniężnego, dowodu doręczenia dłużnikowi faktury lub rachunku, jeżeli powód dochodzi należności zapłaty świadczenia pieniężnego w rozumieniu art. 4 pkt 1a ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych¹⁵, odsetek w transakcjach handlowych określonych w tej ustawie lub rekompensaty, o której mowa w art. 10 ust. 1 tej ustawy, oraz na podstawie dokumentów potwierdzających poniesienie

---

¹³ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz.U. 2020, poz. 1896).

¹⁴ M. Manowska, *Postępowania odrębne w procesie cywilnym*, Warszawa 2012, s. 151.

¹⁵ Dz.U. 2020, poz. 935 i 1086.

kosztów odzyskiwania należności, jeżeli powód dochodzi także zwrotu kosztów, o których mowa w art. 10 ust. 2 tej ustawy (art. 485 § 2¹ k.p.c.).

Samo dołączenie przez powoda ww. dokumentów do pozwu nie oznacza, że sprawa zostanie rozpoznana w postępowaniu nakazowym. Do tego konieczny jest jeszcze wniosek o rozpoznanie w tym postępowaniu, o którym mowa w art. 484¹ k.p.c. Dopiero pozew spełniający wszystkie powyższe przesłanki powoduje, że sprawa, w której powód dochodzi roszczenia pieniężnego albo świadczenia innych rzeczy zamiennych, zostanie rozpoznana z uwzględnieniem przepisów postępowania nakazowego, a nie upominawczego.

Dokument prywatny o mocy dowodowej dokumentów urzędowych jako podstawa wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym

Na gruncie wskazanego w art. 485 k.p.c. katalogu dokumentów, które mogą stanowić podstawę wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym, w literaturze zarysowały się dwa przeciwstawne stanowiska dotyczące możliwości wydania nakazu w postępowaniu nakazowym w oparciu o dokument prywatny mający moc dowodową dokumentu urzędowego.

Zwolennicy stanowiska dopuszczającego wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie dokumentów prywatnych o mocy dowodowej dokumentów urzędowych przedstawiają kilka podstawowych argumentów na poparcie swoich tez.

W literaturze podnosi się m.in., że zabieg legislacyjny polegający na obdarzeniu określonych dokumentów prywatnych mocą dokumentów urzędowych musi mieć z góry określony cel. Wskazuje się, że celem tym było zrównanie tego rodzaju dokumentów z dokumentami urzędowymi, o których mowa w art. 244 k.p.c., w każdym aspekcie dotyczącym ich wykorzystania jako środka dowodowego oraz traktowanie ich na równi z takimi dokumentami¹⁶.

Istotną kwestią może zdawać się również fakt, iż poprzez powyższy zabieg *de facto* dokument prywatny korzysta z identycznych domniemań charakterystycznych dla dokumentów urzędowych, tj. domniemania prawdziwości oraz wiarygodności. Często także takie dokumenty są sporządzane w przepisanej formie, bowiem przepisy szczególne wymagają zachowania określonych warunków formalnych¹⁷. Jest to kolejna cecha (wraz z kwestią tożsamości domniemań), która upodabnia dokumenty prywatne o mocy dowodowej dokumentów urzędowych do dokumentów urzędowych *sensu stricto*. Co więcej, często dokumenty prywatne o mocy dowodowej dokumentów urzędowych muszą pocho-

---

¹⁶ M. Kostwiński, *Merytoryczne rozpoznanie sprawy w procesie cywilnym w ramach konstrukcji odwrócenia sporu*, Warszawa 2019, s. 328.

¹⁷ *Ibidem*, s. 328.

dzić od ściśle określonych podmiotów cieszących się zaufaniem publicznym. Sugeruje się, aby podmioty uprawnione do wystawiania powyższych dokumentów traktować na równi z organami władzy publicznej¹⁸.

Kolejnym argumentem przemawiającym na rzecz dopuszczalności wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie dokumentów prywatnych o mocy dowodowej dokumentów urzędowych jest sam charakter postępowania nakazowego określony w art. 485 § 1 k.p.c. Wskazuje się, iż postępowanie nakazowe sprowadza się do udowodnienia przez powoda dochodzonych przez niego roszczeń wysoce wiarygodnymi dokumentami. Postępowanie nakazowe kładzie nacisk na swoistą oraz charakterystyczną sytuację dowodową, przez co wątpliwa jest zasadność zawężającej wykładni art. 485 § 1 k.p.c.

Podsumowując powyższe stanowiska, wskazuje się, że pomiędzy dokumentem urzędowym w rozumieniu art. 244 k.p.c. a dokumentami prywatnymi, którym przepisy szczególne nadają moc dowodową dokumentów urzędowych, w aspekcie dowodowym nie występują żadne różnice, a ich odmienności dotyczą tylko kwestii formalnych nieistotnych z perspektywy wydawania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym¹⁹.

Pomimo trafności kilku z powyższych twierdzeń nie sposób zgodzić się z ogólnym stanowiskiem dopuszczającym wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie dokumentów prywatnych o mocy dowodowej dokumentów urzędowych. Wręcz przeciwnie, należy przyjąć, że dokumenty mające jedynie moc dokumentów urzędowych, natomiast niebędące dokumentami urzędowymi w rozumieniu art. 244 k.p.c., nie mogą stanowić podstawy do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Mają one bowiem tylko jedną z cech dokumentów urzędowych, tj. szczególną moc dowodową. Nie pochodzą natomiast od podmiotów określonych w art. 244 k.p.c. ani nie dotyczą spraw z zakresu administracji publicznej²⁰.

Odnosząc się do samej celowości zastosowania zabiegu legislacyjnego polegającego na obdarzeniu określonych dokumentów prywatnych mocą dokumentów urzędowych, należy wskazać, że takie rozwiązanie prawne nie oznacza rozszerzenia katalogu podstaw wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Ustawodawca, dokonując swoistego wzmocnienia pod względem mocy dowodowej poszczególnych dokumentów prywatnych, dopuszcza się bardzo istotnej ingerencji w odniesieniu do całego postępowania cywilnego, w którym dochodzi do zmiany w zakresie rozkładu ciężaru dowodowego. Zmiana ta wiąże się z uprzywilejowaniem stron powołujących się na takie dokumenty, bowiem do momentu przeprowadzenia przez przeciwnika procesowego skutecznego przeciwdowodu niewzruszone zostaje domniemanie wiarygodności takiego dokumentu. Niezbędne

---

¹⁸ *Ibidem*.

¹⁹ *Ibidem*, s. 329.

²⁰ M. Manowska, *Postępowania odrębne...*, s. 151.

wydaje się jednak stanowcze oddzielenie podstaw wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym od wspomnianej mocy dowodowej przedmiotowych dokumentów w całym postępowaniu cywilnym (takie dokumenty bowiem mogą przecież być skutecznie wykorzystywane w celu utrzymania w mocy nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym po wniesieniu zarzutów) i związanych z nią kwestii ciężaru dowodowego, domniemań oraz przeciwdowodów. Podstawy wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym zostały bowiem przez ustawodawcę wymienione w art. 485 k.p.c. jako *numerus clausus*²¹. W obecnym stanie prawnym katalog podstaw wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym nie zawiera zaś dokumentów prywatnych o mocy dowodowej dokumentów urzędowych.

Ponadto w stanie prawnym sprzed nowelizacji uchylającej art. 485 § 3 k.p.c. prawidłowo wskazywano, iż sama konstrukcja art. 485 k.p.c. w sposób logiczny sugeruje, że ustawodawca dopuszcza wydanie nakazu zapłaty tylko na podstawie wyciągów z ksiąg rachunkowych banków. Gdyby przewidywano możliwość wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie innych dokumentów o mocy dokumentów urzędowych, ustawodawca nie dokonywałby wyróżnienia w § 3²². Jego uchylenie potwierdza to stanowisko. Logiczne jest bowiem, iż w sytuacji tak znacznego sporu w doktrynie oraz rozbieżności orzeczniczych (również kwestii stosowania analogii wobec wyciągów z ksiąg rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych) racjonalny ustawodawca, chcąc dopuścić do wydawania nakazów zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie dokumentów prywatnych posiadających jedynie moc dokumentów urzędowych, wyraźnie dookreśliłby to w § 1 przedmiotowego przepisu, a nie uchylał jedyny przepis przewidujący taką możliwość i będący jednocześnie podstawą stosowania analogii do innego dokumentu o takim charakterze.

Co więcej, w kwestii podmiotów wydających dokumenty prywatne o mocy dowodowej dokumentów urzędowych należy mieć na uwadze znaczne ich zróżnicowanie. Fakt, iż dokumenty takie mogą sporządzać zarówno notariusze, jak i poszczególni pracownicy instytucji finansowych, jakimi są banki lub fundusze sekurytyzacyjne, jest kwestią zdecydowanie problematyczną z perspektywy ewentualnych postulatów traktowania takich podmiotów na równi z podmiotami określonymi w art. 244 k.p.c. O ile bowiem zaufanie publiczne nie powinno budzić wątpliwości w odniesieniu do notariuszy, o tyle nie jest to już tak oczywiste, jeżeli chodzi o banki lub fundusze sekurytyzacyjne.

Nie sposób również nie odnieść się do całego zagadnienia w sposób systemowy oraz aksjologiczny. Należy bowiem wskazać, iż nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym z chwilą wydania stanowi tytuł zabezpieczenia

---

²¹ Podobnie: R. Schmidt, *Dokument prywatny mający moc dokumentu urzędowego jako podstawa wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym – cz. II*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 9, s. 513.

²² M. Manowska, *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, Warszawa 2001, s. 90.

wykonalny bez nadawania mu klauzuli wykonalności (art. 492 § 1 k.p.c.). Istotnie zatem powód nie jest nawet obowiązany do wykazania interesu prawnego w uzyskaniu zabezpieczenia²³. Ponadto nakaz zapłaty wydany na podstawie weksla lub czeku staje się natychmiast wykonalny po upływie terminu do zaspokojenia roszczenia (art. 492 § 3 k.p.c.). A zatem już po upływie terminu 14 dni od dnia doręczenia powodowi nakazu zapłaty może on uzyskać klauzulę wykonalności, a co za tym idzie – nakaz zapłaty może stać się tytułem wykonawczym. Obydwie wyżej przytoczone okoliczności stanowią istotną niedogodność dla pozwanego oraz wyłom w ogólnej zasadzie równości stron w procesie cywilnym. Dochodzenie roszczeń pieniężnych oraz innych rzeczy zamiennych możliwe jest też w postępowaniu upominawczym, które nie powinno się różnić pod względem waloru odciążania wymiaru sprawiedliwości od postępowania nakazowego. Nakaz zapłaty wydany w postępowaniu upominawczym, w odróżnieniu od postępowania nakazowego, niesie dla pozwanego zdecydowanie mniej negatywnych skutków, zwłaszcza mogących mieć wpływ na jego sferę prawną przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy. Zatem wąska wykładnia art. 485 § 1 k.p.c. nie pozbawia możliwości efektywnego dochodzenia roszczeń przez powoda, a jedynie w sposób racjonalny oraz zrównoważony dokonuje swoistej „dystrybucji” daleko idących konsekwencji występujących dla pozwanego w postępowaniu nakazowym, ograniczających ich wystąpienie do enumeratywnie wymienionych przypadków roszczeń dochodzonych na podstawie art. 485 k.p.c.

Problem dopuszczalności wydania nakazu zapłaty na podstawie wyciągu z ksiąg rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych

Możliwość wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie wyciągu z ksiąg rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych została dopuszczona przez Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2009 r.²⁴ Możliwość tę motywowano analogicznym zastosowaniem obowiązującego wówczas art. 485 § 3 k.p.c., który dopuszczał wydanie nakazu zapłaty, jeżeli bank dochodził roszczenia na podstawie wyciągu z ksiąg bankowych. W uzasadnieniu powyższej uchwały Sąd Najwyższy wskazał m.in., iż w art. 485 k.p.c. miało miejsce niewątpliwie pominięcie ustawodawcze oraz luka w prawie. Usprawiedliwiało to sięgnięcie do analogii i przyjęcie, że art. 485 § 3 k.p.c. ma także zastosowanie do wyciągów z ksiąg rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych. Ponadto wywieziono, iż stanowisko to może być poparte zbliżonym brzmieniem art. 194 ustawy o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami in-

²³ J. Sadowski [w:] *Kodeks postępowania cywilnego*, t. I: *Komentarz do art. 1–505*³⁹, red. T. Szan- cilo, Warszawa 2019, Legalis nb. 1.

²⁴ Uchwała SN z dnia 7 października 2009 r., sygn. III CZP 65/09, Legalis nr 172288.

westycyjnymi do art. 95 Prawa bankowego. W związku z powyższym postulowano, aby wyciągi z ksiąg rachunkowych na gruncie postępowania cywilnego traktować w tożsamy sposób jak wyciągi z ksiąg banku, skoro stosowne przepisy nadają tym dokumentom tożsamy walor, tj. „moc dokumentu urzędowego”²⁵.

Z drugiej strony wskazywano, że w stanie prawnym obowiązującym w momencie podjęcia przez Sąd Najwyższy przedmiotowej uchwały nie istniała luka w prawie uzasadniająca sięgnięcie *per analogiam* do treści art. 485 § 3 k.p.c. Pomimo podobnego brzmienia art. 194 ustawy o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi oraz art. 95 Prawa bankowego różnice pomiędzy tymi dwoma dokumentami były niemożliwe do pominięcia. Analogia służy natomiast uzupełnianiu niezamierzonych luk w prawie, nie odnosi się zatem do przypadków, gdy ustawodawca świadomie odstąpił od uregulowania danej materii²⁶. Ze względu właśnie na rozbieżności pomiędzy charakterem wyciągu z ksiąg rachunkowych banków a funduszy sekurytyzacyjnych niemożliwe było przyjęcie, iż ustawodawca dokonał przeoczenia, a nie świadomego zabiegu legislacyjnego.

Argumentem negującym poprawność rozumowania Sądu Najwyższego może być również sama konstrukcja art. 485 k.p.c. Jak zostało już wskazane, katalog podstaw wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym został sformułowany jako *numerus clausus*. Stosowanie zatem jakichkolwiek analogii byłoby rozszerzaniem katalogu zamkniętego wbrew woli samego ustawodawcy.

Pomimo powyższych rozbieżności interpretacyjnych wraz z uchyleniem art. 485 § 3 k.p.c. kwestia możliwości wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie wyciągów z ksiąg rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych została w zasadzie rozstrzygnięta, *de lege lata* nie istnieje bowiem sama podstawa stosowania analogii, o której mowa w przedmiotowej uchwale Sądu Najwyższego. Ze względu natomiast na argumenty przytoczone wcześniej nie jest dopuszczalne wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym w oparciu o wyciąg z ksiąg rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych na podstawie zastosowania rozszerzającej wykładni art. 485 § 1 pkt 1 k.p.c.

Podsumowanie

Podsumowując powyższe rozważania, raz jeszcze podkreślić należy, że w obowiązującym stanie prawnym nie jest dopuszczalne wydanie nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie dokumentów prywatnych mających moc dowodową dokumentów urzędowych. Stanowisko to potwierdza nowelizacja

²⁵ D. Kotłowski, O. Piaskowska, K. Sadowski, *Glosa do uchwały SN z dnia 7 października 2009 r., III CZP 65/09*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 21, s. 1199.

²⁶ R. Schmidt, *Dokument prywatny...* (cz. II), s. 516.

k.p.c. z 4 lipca 2019 r., która pomimo znacznych rozbieżności poglądów w doktrynie oraz judykaturze odnoszących się do tematu niniejszego opracowania nie wprowadziła do katalogu podstaw wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym dokumentów prywatnych obdarzonych mocą dowodową dokumentów urzędowych.

Co więcej, przeciwko możliwości rozszerzającej wykładni art. 485 § 1 pkt 1 k.p.c. przemawiają zarówno argumenty wynikające z wykładni literalnej tego przepisu, jak i argumenty natury aksjologicznej oraz systemowej. Należy zdecydowanie opowiedzieć się za ścisłą wykładnią powyższego przepisu, chociażby ze względu na daleko idące skutki, jakie może wywołać wydanie nakazu zapłaty w sferze prawnej pozwanego przed wdaniem się przez niego w spór co do istoty sprawy.

Ze względu na uchylenie art. 485 § 3 k.p.c. nie jest też aktualnie możliwe zastosowanie tego przepisu w drodze analogii w odniesieniu do wyciągu z ksiąg rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych. Możliwość ta zresztą słusznie podawana była krytyce również w momencie obowiązywania art. 485 § 3.

W związku z powyższymi rozbieżnościami słuszny zdaje się być postulat *de lege ferenda* aby ustawodawca w przypadku zaistnienia rzeczywistej woli dopuszczenia do katalogu podstaw wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym dokumentów prywatnych o mocy dowodowej dokumentów urzędowych dokonał nowelizacji art. 485 § 1 pkt 1 k.p.c. W takim przypadku przepis ten mógłby otrzymać brzmienie: „Sąd wydaje nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, jeżeli fakty uzasadniające dochodzone roszczenie są udowodnione dołączonym do pozwu dokumentem urzędowym lub innym dokumentem, któremu przepis szczególny nadaje moc dowodową dokumentu urzędowego”. Rozwiązanie takie jednak zdaje się być mało prawdopodobne, ponieważ dostrzec można raczej tendencję do ograniczania, a nie rozszerzania katalogu podstaw wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Dobitnie świadczy o tym fakt uchylenia art. 485 § 3 k.p.c.

Bibliografia

- Knoppek K., *Dokument w procesie cywilnym*, Poznań 1993.
- Knoppek K. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. I: *Artykuły 1–366*, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2013.
- Kostwiński M., *Merytoryczne rozpoznanie sprawy w procesie cywilnym w ramach konstrukcji odwrócenia sporu*, Warszawa 2019.
- Kotłowski D., Piaskowska O., Sadowski K., *Glosa do uchwały SN z dnia 7 października 2009 r., III CZP 65/09*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 21.
- Manowska M., *Dokument jako środek dowodowy w postępowaniu nakazowym*, „Prawo Spółek” 1999, nr 4.
- Manowska M., *Postępowanie nakazowe i upominawcze*, Warszawa 2001.
- Manowska M., *Postępowania odrębne w procesie cywilnym*, Warszawa 2012.

Sadomski J. [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. I: *Art. 1–505³⁹*, red. T. Szanciło, Warszawa 2019.

Schmidt R., *Dokument prywatny mający moc dokumentu urzędowego jako podstawa wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym – cz. I*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 8.

Schmidt R., *Dokument prywatny mający moc dokumentu urzędowego jako podstawa wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym – cz. II*, „Monitor Prawniczy” 2010, nr 9.

Streszczenie

Przedmiotem niniejszego artykułu jest spór w doktrynie oraz orzecznictwie dotyczący dopuszczalności wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym na podstawie dołączonego do pozwu dokumentu prywatnego o mocy dowodowej dokumentów urzędowych. W opracowaniu przybliżono różne rodzaje dokumentów w polskim postępowaniu cywilnym oraz zachodzące między nimi różnice z perspektywy ustawowego katalogu podstaw wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym. Ze względu na nowelizację k.p.c. dokonaną ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw konieczne było ponowne dokonanie analizy powyższego zagadnienia, jak i kwestii aktualności uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2009 r. (sygn. III CZP 65/09) dopuszczającej stosowanie wobec wyciągu z ksiąg rachunkowych funduszy sekurytyzacyjnych analogii z obowiązującego wówczas art. 485 § 3 k.p.c.

Słowa kluczowe: dokument, dokument urzędowy, dokument prywatny, nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, fundusz sekurytyzacyjny

ADMISSIBILITY OF ISSUING AN ORDER FOR PAYMENT IN ORDER FOR PAYMENT PROCEDURE ON THE BASIS OF PRIVATE DOCUMENTS WITH PROBATIVE FORCE OF OFFICIAL DOCUMENTS IN PERSPECTIVE OF THE 2019 AMENDMENT TO THE CODE OF CIVIL PROCEDURE

Summary

The subject of this article is the dispute in doctrine and judicature concerning admissibility of issuing by a courts an order for payment in an order for payment procedure basing on private documents with probative force of official documents. The article presents various types of documents in polish civil proceedings and the differences between them, from the perspective of the statutory catalog of grounds for issuing an order for payment. Due to the amendment to the Code of Civil Procedure, it was necessary to reanalyze the above issue, as well as the validity of the resolution of the Supreme Court of 7 October 2009 (III CZP 65/09), which allows to exertion the analogy to the abstract from the books of accounts of securitization funds to be applied to art. 485 § 3 k.p.c.

Keywords: document, official document, private document, order for payment in an order for payment procedure, securitization fund